

13. Шаниязов К. Узбеки-карлуки. –Ташкент.: «ФАН», 1964.
14. Ягодин В.Н., Ходжайов Т.К. Некрополь древнего Миздахкана. – Ташкент: «Фан», 1970.
15. Каракалпакский Государственный музей искусств им. И.В. Савицкого Фонд №3, отдел МПИ, кп 3679, инв. № В-346; кп 4268, инв № Т-111.
16. Каракалпакские народные сказки. Многотомник. Серия «Каракалпакский фольклор».Т.І, («Абат-Батыр»). - Нукус.: «Каракалпакстан», 1977.
17. Коблан. Каракалпакский фольклор. Многотомник, Т.ХІІІ, Эпос. – Нукус: «Каракалпакстан», 1981.
18. Путешествие в восточные страны Плано Карпини и Вильгельма Рубрука. –М.: 1957, -С.148-149.
19. Английские путешественники в Московском государстве в XVI в. –Л.: 1937.

РЕЗЮМЕ

Ушбу илмий мақолада халқ орасида қадимги мифология ва фольклорда сақланиб қолган кўчқорни зиёрат қилиш билан боғлиқ қорақалпоқларнинг қадимий эътиқодлари, маросимлари ва урф-одатларини ўрганиш муаммосига урғу беради. Аждодлар ҳаётидаги қўриқчи руҳлар, зооморфик хусусиятлардаги кўчқорни улуғлаш одати таҳлил қилинди; қорақалпоқларнинг бошқа халқлар билан тарихий ва маданий алоқалари қорақалпоқларда қўйларни боқиш диний эътиқодлари мақолада ўз аксини топган.

РЕЗЮМЕ

В статье освещаются вопросы изучения древних реликтов, верований, обрядов и культов каракалпаков, связанные с почитанием барана бытовавшие до недавнего времени в народе и сохранившиеся в мифологии и фольклоре. Проанализирована форма почитания барана в образе духов покровителей, зооморфных черт в культе предков, были исследованы историко-культурные связи каракалпаков с другими народами для установления общих закономерностей в истории религиозных верований, связанных с почитанием барана у каракалпаков.

SUMMARY

This scientific article highlights the problem of studying ancient relics, beliefs, rites and cults of Karakalpaks, connected with the veneration of the ram, preserved in mythology and folklore, which have been kept until recently in the people. The form of veneration of the ram in the image of the spirits of patrons, zoomorphic features in the cult of ancestors were analyzed; The historical and cultural ties of Karakalpaks with other peoples have been explored to establish common patterns in the history of religious beliefs associated with honoring a ram by Karakalpaks.

ДИН САЛАСЫНДАҒЫ РЕФОРМАЛЫҚ ИЛАЖЛАР - ТЫНЫШЛЫҚ ХӘМ АҰЫЗЫРШИЛИКТИ БЕККЕМЛЕЙДИ

М.Якубов – философия илимлериниң кандидаты

Бердақ атындағы Қарақалпақ мәмлекетлик университети

С.Абаев – философия илимлериниң кандидаты

Әженияз атындағы Нөкис мәмлекетлик педагогикалық институты

Таянч сўзлар: дин, диний-маърифий фаолият, бағрикенглик, Ислам цивилизацияси, Ислам Академияси.

Ключевые слова: религия, религиозно-просветительская деятельность, толерантность, Исламская цивилизация, Исламская Академия.

Key words: religion, religious-educational activity, tolerance, Islamic civilization, Islamic Academy.

Дүнья халықларының раўажланыў тәжирийбеси соны айқын көрсетеди, пукаралараралық, миллетлераралық хәм динлераралық татыўлықты тәмийинлеў жәмийеттиң табыслы алға илгерилеўиниң әҳмийетли шәрти хәм зәрүрли нызамлылығы болып есапланады. Бул шешиўши әҳмийетке ийе қағыйданы басшылыққа алған Өзбекстан Республикасының Хүкимети ғәрәсизликтиң дәслепки адымларынан баслап-ақ, көп миллетли, көп конфессиялы демократиялық мәмлекетке сай сиясатты дурыс илимий тийкарда белгилеп алыўға айрықша итибар берди. Өзбекстан Республикасының Конституциясының хәм «Хўждан еркинлиги хәм диний шөлкемлер ҳақында»ғы Нызамның қабыл етилиўи нәтийжесинде дин саласындағы сиясаттың тийкарғы принципери хәм ҳуқықыи тийкарлары, бул саладағы ўазыпалар анық белгилеп берилди.

Президентимиз Ш.Мирзиёевтың бирқатар шығармаларында, әсиресе, Ислам бирге ислесиў шөлкеми сыртқы ислер Министрлери Кеңеси 43-сессиясының ашылыў мәресиминде(18-октябрь 2016-жыл) «Социалық турақлылықты тәмийинлеў, муқаддес динимиздиң пәклигин сақлаў – дәўир талабы» тема-сындағы әнжуманда (15-июнь 2017-жыл), БМШ Бас Ассамблеясының 72-сессиясында (19-сентябрь 2017-жыл), шығып сөйлеген сөзлеринде «Диний-ағартыўшылық тараўының жумысларын түпкиликли жетилистириў илажлары ҳақында» Өзбекстан Республикасы Президентиниң Пәрманында (16-апрель 2018-жыл ПФ-5416-сан) хәм тағы басқа мийнетлеринде дин саласындағы журтымыз сиясатының түпкиликли мазмун хәм максетлери, оларды әмелге асырыўдың «жол картасы» көрсетип берилген, олар табыслы әмелге асырылмақта.

Хәзирги күнде Өзбекстанда 16 конфессияға тийисли болған 2238ден аслам диний шөлкемлер, соның ишинде, 20 орай, 12 диний тәлим мәкемеси, 3 монастырь, сондай-ақ, 164 исламлық емес диний шөлкемлер

рәсмий ислеп турыпты. Журтымыз халқының абсолют көпшилигин мусылманлар курайды. Елимизде Өзбекстан мусылманлары мәкемеси, Қарақалпақстан мусылманлары қазыаты, Ташкент ислам институты, 9 медресе хәм 2042ден аслам мешитлердиң хызмет жүргизип турғанын айтып өтиў орынлы. Ғәрәсизлик жылларында ислам мәдениатына тийисли материаллық хәм руўхый естеликлер қайта тикленди, зыяратханалар, муқаддес орындар абаданластырылды. Олардан Ташкенттеги «Хәзрети Имам», Самарқандтағы «Имам Бухарий», Бухарадағы «Бахаўатдин Нақшбанд», Сурхандәрьядағы «Хәким ата ат-Термизий» комплекслери хәм басқа да зыяратханаларды айтыўға болады. Президентимиз Ш.Мирзиёевтың Пәрманы менен Имам Бухарий халықаралық илимий изертлеў орайы, Имам Термизий халықаралық илимий изертлеў орайлары, Ислам цивилизациясы Орайы, Ислам академиясы, Мир Араб жоқары медресеси шөлкемлестирилди. Сондай-ақ, Президентимиз усынысы менен ислам дининиң айрықша бағдарлары бойынша илимли қәниге болыўға таярлайтуғын илимий мектеплер шөлкемлестириў әмелге асырылмақта. Атап айтқанда, Самарқандта – Имам Бухарий илимий орайында «Хәдиستانыў», Имам Матуридий орайы жанында «Калам илим», Ферғанада – Марғынаний илимий орайында ислам ҳуқықы мектеби, Бухарада – Нақшбанд орайында «Суфизм», Қашқадәрьяда – Абу Муўин Насафий орайында «Ақида» илими мектеплери ис жүргизеди.

Республикада диний ағартыўшылық салада үлкен ислер әмелге асырылды. Мәселен, журтымыздан жетилисип шыққан уллы улама-ислам ойшылларымыздың юбилейлери өткерилмекте. Имам ал-Бухарий, Имам ат-Термизий, Хожа Ахмед Ясаўий, Бахаўатдин Нақшбанд, Шайх Нажмиддин Кубра, Имам Матурудий, Бурханиддин Марғынаний, Абдухалқ Ғиждуўаний, Хожа Ахрар Ўалий, Хәким ата Сулайман Бақырғаний хәм тағы басқалардың илимий мийрасы кеңнен изертленди

хәм халық арасында нәсиятланды. Оларға орнатылған естеликлер қайтадан оңланды, юбилейлери халық аралық көлемде өткерилди. Кураны Кәримнің өзбек тилине аудармасының хәм басқа да уламалардың шығармаларының, христиан динине тийисли Библия хәм басқа да әдебиатлардың өзбек тилинде басып шығарылуы халқымыздың мәдени турмысындағы үлкен ўақыялар болды.

1999-жылы Өзбекстан Республикасы Министрлер Кабинети жанында Ташкент ислам университетиниң шөлкемлестирилиўи, ол жерде диний хәм дүнъялық илимлерди, сондай-ақ, шет тиллерди билетуғын кадрлардың таярланыўи халқымыз арасында ағартыўшылық исламды нәсиятлаўда үлкен әҳмийетке ийе болды, ҳәзир оның тийкарында Ислам халықаралық академиясы дузилди.

Президент Ш.Мирзиёевтың 2017-жыл 23-июньдеги қарары менен Ташкентте Өзбекстандағы Ислам мәденияты орайы дүзилди, соңынан оның аты Ислам цивилизациясы орайы деп өзгертилди. Ол халқымыздың тарийхый, илимий, мәнәўий мийрасын хәр төрәплеме үйрениўге, дүнъя жәмийетшилигине кеңнен таныстырыўға, ең әҳмийетлиси ислам дининиң негизги инсаныйлық мәнисин ашып беріўге, демек, «Жаўызлыққа қарсы – ағартыўшылық» сүренин исенимли әмелге асырыўға хызмет етпекте.

Хәзирги заманда адамзат ушын үлкен қәўип болып турған диний экстремизм хәм терроризм диний кеңпейиллик идеясы хәм әмелиятына пүткиллей қарсы келеди. Диний экстремизм динди нықап етип, терроризм арқалы адамларда қорқыныш хәм қәўетерлениў сезимлерин пайда етип сиясий ҳәкимиятты қолға алыўға, халықлардың жер асты хәм жер үсти байлықларын талаўға умтылады. Бул мақсетке ерисиў ушын ол хәрқандай жеркенишли хәм қәўипли қураллардан пайдаланыўдан бас тартпайды. Президентимиз Ш.Мирзиёев 2017-жылдың апрелинде болған дин ғайраткерлери хәм республиканың жәмийетшилиги менен өткерилген әнжуманда халықаралық терроризм хәм диний экстремизмнің үлкен қәўип екенлигин хәм оған қарсы гүрес бойынша алдымызда турған ўазыйпаларды баян етти. Ең тийкаргысы, идеологиялық бослыққа жол қоймаўымыз, тураклы хәм системалы түрде хәр күни, хәр саатта үгит-нәсият алып барыўымыз, ислам динимиздиң ҳақыйқый мәнисин, оның зорлыққа, бузыўшылыққа, гүнәсыз инсанлардың қанын төгиўге пүткиллей қарсы екенин дүнъялық хәм диний илимлер тийкарында дәлилlep барыўымыз зәрүр. Өйткени, идеялық бослық хәм хәлсизлик адамларды манқуртлыққа (мәнгүрликке), иймансызлыққа алып келеди. Идеялық бослыққа ушыраған адам диний экстремизм хәм терроризмнің бузақы идеяларының орындайшысына айланатуғынлығын хеш ўақытта умытпаўымыз тийис. Президентимиз Ш.Мирзиёев айтқанындай: «Идеология саласында бослық деген нәрсениң өзи хешқашан болмайды. Себеби, инсанның қәлби, мийи, сана-сезими мәлимлеме алыўдан, пикирлеўден, тәсирлениўден хешқашан тоқтамайды.

Демек, оған бәрқулла руўхый азық керек. Егер сол азықты өзи жасап атырған орталықтан алмаса ямаса бул орталық оны қанаатландырмаса, не болады айтыңлар? Бундай азықты ол әсте-ақырын басқа жақтан излейди. Оған жол бермеўимиз керек» [6]. Президентимиздиң бул көрсетпелеринен келип шығатуғын жуўмақ, муқаддес ислам динимиздиң ҳақыйқый мәнисин түсіндире отырып, жасларымызда дүнъялық мәмлекет, хўждан еркинлиги ҳаққында дурыс пикирлерди қәлиплестириў менен бирге, оларда диний экстремизм, фундаментализм хәм терроризм идеяларын қабыл етпеў сезимин хәм ой-пикирлерин – идеологиялық иммунитетти пайда етиўимиз керек. Бул ушын жасларымызға терең билим хәм тәрбия беріўимиз, оларды хәзирги

дүнъяда, мәмлекетимизде, регионимызда, қала хәм аўылларымызда, бир сөз бенен айтқанда, реалы өмирде жүзеге асып атырған унамлы алға илгерилеўлерди дурыс билиўге хәм түсиниўге, оған жедел қатнасыўға, хәрқандай бузығыншы идея хәм әмелиятқа қарсы шығыўға пүткил жигери, ой-пикири хәм күш-қуўаты менен умтылатуғын адамлар етип қәлиплестириўимиз керек. Өлбетте, бул аңсат ис емес.

Президентимиз Ш.Мирзиёев имам хатиблер менен ушырасыўында диний экстремизмге хәм прозелитизмге қарсы гүресиўдиң, жасларымызды тәрбиялаўдың кең бағдарламасын ортаға қойды. Жолдан адасқанлар да өзимиздиң перзентимиз, оларды өзимизден узақластырмаўымыз, керисинше, тәрбиялап туўры жолға салыўымыз керек. Неге айырым шахслар радикалласып атырғанының себеплерин билиў, мәхәлле хәм ондағы хызметкерлердиң маманлығын хәм тәрбиядағы ролин арттырыў, тәрбиялық исти улыўма гәплер менен емес, ал анық шаңарақ дәрежесине өткериў, бәрқама жасларымызды әдеп-икрамлы хәм мийрим-шәпәтлик руўхында тәрбиялаў, жүргизип атырған мәнәўий-ағартыўшылық жумыслардың сапасын хәм дәрежесин, жәмийетлик қадағалаўды күшейтиў, кешиктирип болмайтуғын ўазыйпалардың қатарына киреди.

Ғәресизлик жылларында елимиздеги барлық динлердиң мәнәўий-ағартыўшылық тәрбиялық роли арттырылды. Бүгинлигинде халықларымыздың руўхый дүнъясының ажыралмас бөлеги болған динлердиң өз ара түсинисиўин тереңлестириў негизинде олардың адамларымызды хўжданлылыққа, ийманлылыққа, хадаллыққа, пәкликке, Ұатанды сүйиўге хәм оның қүдиретин арттырыў ушын хызмет етиўге таяр турыўға тәрбиялаўдағы ролин арттырыў талап етилмекте. Жасларымыздың әдеп-икрамлылығын, дүнъяға көз қарасын қәлиплестириў, диний экстремизмге қарсы идеологиялық иммунитетти пайда етиў – ең әҳмийетли ўазыйпа. Биз буған, Президентимиз Ш.Мирзиёев айтқанындай, «тәрбия, тәрбия, тек ғана тәрбия есабынан» ерисе аламыз. Оған хәмме қатнасыўи керек.

Президентимиз «Камалат» жаслар жәмийетлик хәрекетиниң IV қурылтайындағы «Физикалық хәм руўхый жетик жаслар – ийгиликли мақсетлеримизге жетиўде таянышымыз хәм сүйенишимиз болады» атамасындағы шығып сөйлеген сөзинде хәзирги күндеги жаслар тәрбиясына байланыслы машқалаларды кең түрде талқылап берди. Тийкаргы ўазыйпалардан бири сыпатында елимиздеги жәмийетлик-руўхый орталақты жақсылаў, жасларды хәр қыйлы диний экстремистлик ағымлардың тәсиринен сақлаў мәселеси ортаға қойылды. Президентимиздиң исеними бойынша, бул тараўда айқын табысқа ерисиў ушын «бүгинги күнде елимизде барған сайын кең тарқалып атырған «Өз балаңды өзин асыра!» деген шақырық тек қуры сүрен болып қалмастан, хәрбир ата-ананың, хәрбир пуқараның кеўлине, жүрегине терең кирип барыўи, әмелий хәрекетке айланыўи зәрүр»[8].

Бүгинги күнде халқымызға әзелден тән болған кеңпейиллилик, мийрим-шәпәттилилик, дәретиўшилилик усаған пазыйлетлерди хәм қәдириятларды адамларымыз санасына жеткериўде, жәмийетимизде орнаған социаллық-руўхый тураклылықты және де бекемлеўде Президентимиз Ш.Мирзиёевтың 2018-жыл 16-апрельдеги «Диний-ағартыўшылық тараўының жумысларын түпкиликли жетилистириў илажлары ҳаққында»ғы Пәрманы үлкен әҳмийетке ийе болды. Пәрманда диний ағартыўшылық тараўының жумысларын түпкиликли жетилистириўдиң тийкаргы бағдарлары белгиленген. Бул исти әмелге асырыўдың айқын жоллары көрсетилген. Атап айтқанда, пәрманда диний-жәмийетлик процесслерди үйрениў-талқылаў Орайын, Өзбекстан халықаралық Ислам Академиясын, оның қурамында маманлықты арттырыў орайын (онда

Қарақалпақстан регионаллық филиалы да бар), «Зиё» медиа орайы, «Хәдис илими мектеби»н хәм «Вақф» қайыркылық жәмийетлик қорын хәм «Имам Бухарий» мәмлекетлик сыйлығын шөлкемлестиріу белгиленди. Пәрманда бул ислерди орынлаудың «жол картасы» баянланған, Орай хәм қорлардың, халықаралық Ислам Академиясының ұазыйпалары кең түрде көрсетип берилди.

Президентимиз Ш.Мирзиёев Президентлик лаўазымына кирисиўге арналған мәжилисте өзиниң тийкары ұазыйпаларынан бири деп елимизде қәлиплескен хұждан хәм исеним еркинлигин, диний кеңпейиллик орталығын тағы да бекемлеуді көрсете келип, «жәмийетимизде хұким сүрип атырған өз ара дослықты хәм татыўлықты және де раўажландырыу, қайсы миллетке, динге хәм исенимге тийисли болыўына қарамастан, барлық пуқаралар ушын теңдей хуқықларды тәмийинлеу дыққатымыз орайында болады. Олардың арасына иритки салатуғын экстремистлик хәм радикал идеяларды таркатыўға, Өзбекстанда улыўма жол қойылмайды» [4] деп жәриялады. Бул узак дәўирге қаратылған журтымыздың миллетлераралық хәм динлераралық қатнасықлар бойынша сиясатының тийкары бағдары болып қалды.

Өзбекстан Республикасының дин хәм инсан хуқықлары саласындағы сиясаты дүнья жүзилик көлемде тән алынбақта. Халқымызға хәм Президентимизге дүнья жүзи халықларының хұрметі күшейип бармақта. Президентимиз БМШның 72-сессиясында усыныс еткен «Ағартыўшылық хәм диний кеңпейиллик» деп аталған айрықша резолюция БМШның Бас Ассамблеясының ұлыўма сессиясында 2018-жыл 12-декабрьде БМШға ағза болған мәмлекетлер тәрәпинен

бир аўыздан қоллап-қуўатланды.

2018-жыл 1-декабрьде АҚШ мәмлекетлик секретары Майкл Помпео өз қарары менен рәсмий түрде Өзбекстанды диний еркинликлер мәселесинде «айрықша тәшўишке себепкер болып атырған мәмлекетлер дизиминен» шығарды. Бул қабыл етилген туўры қарар Өзбекстанда болып атырған күтә үлкен өзгерислердің нәтийжеси болып табылады. Соңғы 20 жылдың ишинде бул дизимнен шығарылған тек еки мәмлекет Вьетнам хәм Өзбекстан екенлигин айтыўдың өзи де бул қарардың биз ушын оғада уллы әхмийетин көрсетеди.

Бундай қарардың шығыўына себеп болған факторлардан бири сыпатында 2018-жылы 19-сентябрь күни Президентимиз Ш.Мирзиёев тәрәпинен «Террористлик, экстремистлик ямаса басқа да қадағаланған шөлкем хәм топарлар қурамына адасып кирип қалған Өзбекстан Республикасы пуқараларын жынайый жуўапкершиликтен азат етиў тәртибин жетилистириў ҳаққындағы пәрманының қабыл еткенін көрсетиў мүмкин.

Дин саласында жүргизилип атырған реформалық илажлар халқымыздың ислам дини ҳаққындағы әсирлер даўамында қәлиплескен ой-пикирине толық сай келеди. Соның ушын да, адамларимыз Президент Ш.Мирзиёев тәрәпинен соңғы жыллары әлемге асырылып атырған кең коллемли илажларды толық қуўатламақта, оларды диний исеним саласындағы инсан еркинликлериниң кориниси хәм жузеге шығыўы деп баҳаланмақта. Ойткени, Президентимиз сөзи менен жуўмақлап айтканда, диний-руўхий салада жүргизилип атырған илажлар «инсанды әзиз муккарам деп билиўге, жәмийетимизде нызам хәм әдилликтің әхмийетлигин тәмийинлеуге қаратылған реформаларимызға хәр тәрәппе үнлес болып есапланады» [12].

Әдебиятлар

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. -Т.: «Ўзбекистон», 2014.
2. Қарақалпақстан Республикасы Конституциясы. –Нөкис: «Қарақалпақстан», 2014.
3. «Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида» (янги тахрир) Ўзбекистон Республикаси Қонуни. -Т.: «Адолат», 1998.
4. Мирзиёев Ш.М. Еркин хәм абадан, демократиялық Өзбекстан мәмлекетин мәрт хәм уллы халқымыз бенен бирге қурамыз. /“Еркин Қарақалпақстан” 17-декабрь 2016.
5. Мирзиёев Ш.М. Ислам бирге ислесиў шөлкеми сыртқы ислер Министрлері Кеңеси 43-сессиясының ашылыў мәресиминде шығып сөйлеген сөзи. /“Еркин Қарақалпақстан”, 30-октябрь 2016.
6. Мирзиёев Ш.М. Ұатанымыздың тәғдири менен келешегі жолында буннан былай да аўызбиршиликти, исенимли түрде хәрекет етейик. Өзбекстан Республикасы Президенти Шавкат Мирзиёевтың «Социалық турақлылықты тәмийинлеу, муқаддес динимиздің пәклигин сақлау – дәўир талабы» темасындағы әнжуманда шығып сөйлеген сөзи. /“Еркин Қарақалпақстан”, 17-июнь 2017.
7. Мирзиёев Ш.М. Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Президентиниң Фармони. /“Халқ сўзи”, 8 февраль 2017.
8. Мирзиёев Ш.М. Физикалық хәм руўхий жетик жаслар – ийгиликли мақсетлеримизге жетіўде таянышымыз хәм сүйенишимиз болады. /“Еркин Қарақалпақстан”, 4-июль 2017.
9. Мирзиёев Ш.М. Өзбекстан Республикасы Президентиниң БМШ Бас Ассамблеясының 72-сессиясында шығып сөйлеген сөзи. 19-сентябрь 2017-жыл. /“Еркин Қарақалпақстан”, 21-сентябрь 2017.
10. Мирзиёев Ш.М. Диний-ағартыўшылық тараўының жұмысларын түп-тийкарынан жетилистириў илажлары ҳаққында Өзбекстан Республикасы Президентиниң пәрманы. 16-апрель 2018-жыл. /“Еркин Қарақалпақстан”, 18-апрель 2018.
11. Мирзиёев Ш.М. Өзбекстан Республикасы Президентиниң Олий Мажлиске Мүрәжаты. /“Еркин Қарақалпақстан”, 29-декабрь 2018.
12. Мирзиёев Ш.М. Өзбекстан Халқына Қурбан хайыты қутлықлаўы. /“Еркин Қарақалпақстан”, 13-август 2019.
13. Бердақ.Сайланды шығармалары. –Нөкис: «Қарақалпақстан»,1997.

Мақолада юртимизда сўнгги йиллари Президентимиз Шавкат Мирзиёев рахбарлигида диний бағрикенгликни амалға ошириш ва диний-маърифий фаолиятни тубдан такомиллаштириш борасида бажарилған ишлар сўз этилади.

РЕЗЮМЕ

РЕЗЮМЕ

В статье показывается большая плодотворная работа, проведенная в Узбекистане под руководством Президента Шавката Мирзиёева по реализации в жизнь принципа религиозной толерантности и коренному совершенствованию религиозно-просветительской деятельности в стране в последние годы.

SUMMARY

The article deals with the significant and effective work implemented in Uzbekistan under the supervision of President Shavkat Mirziyoyev directed to fulfillment of religious tolerance and fundamental development of the religious-educational activity carried out in our country in the recent years.

XVIII-XX АСРЛАРДА ҚОРАҚАЛПОҚЛАРДА МЕТАЛЛСОЗЛИК ҲУНАРМАНДЧИЛИГИ

Б.Қ.Турганов - тарих фанлари номзоди

Ажиниёз номидаги Нукус давлат педагогика институти

Таянч сўзлар: ҳунармандчилик, темирчи, темирчилик, чўян қуийш устаханаси, уста, овул, шаҳар, Чимбой, Кўнғирот, Хўжайли, чўянчи овул, меҳнат қуруллари, хўжалик буюмлари, хом ашё, саксовул, писта қўмир, пул-товар муносабатлари

Ключевые слова: ремесло, кузнечество, кузнечные мастерские, мастерская по литью чугуна, мастер, город, Чимбай, Кунград, Ходжейли, местные мастера по литью чугуна, рабочие инструменты, хозяйственные предметы, сырьё, саксаулы, уголь, товарно-денежные отношения.

Key words: craftsmanship, blacksmith, blacksmith's workshop, iron forge workshop, master, village, city, Chimbay, Kungrad, Khodjeily, blacksmith village, tools, household items, raw materials, saksaul, coal, goods and money relations.

Ҳунармандчилик маҳсулотлари ҳар бир халқнинг маданияти ва маънавиятидан далолат берувчи моддий

бойликлари бўлиб ҳисобланади. Дунёнинг бошқа халқлари сингари қорақалпоқлар ҳам ўзининг бетакрор